

تاریخچه رشته در جهان و ایران

بر اساس مدارک و مستندات باقی مانده از قرن ها پیش ، هیپوکرات پزشکی یونانی ، برنامه آموزش مامایی را در قرن پنجم قبل از میلاد شروع کرد. سرانوس پزشک رومی در قرن دوم میلادی مشخصات یک مامای خوب را شامل نیاز به تحصیل و دسترسی به دانش مامایی تعیین کرد. او همچنین کتابی را نوشت که تا سال 1500 میلادی مورد استفاده بود. در سال 1452 میلادی آلمان اولین قانون در مورد مامایی در زمینه زایمان زنان را تصویب کرد.

در کشورهای غربی که با مهاجرت دیگر اقوام تشکیل شده بود نظیر ایالات متحده، آمریکای لاتین و استرالیا ، ماماها برای این جوامع مهاجری یک ضرورت محسوب می شدند و همراه مورد احترام بودند. آموزش مامایی در این جوامع به حدود 200 سال قبل بر می گردد. در آمریکا در سال های 1921 تا 1929 آموزش و صدور مجوز کار برای ماماها انجام شد و به تدریج آموزشکده های مامایی تاسیس شد.

در ایران، اولین مدرسه مامایی در سال 1298 در بیمارستان بانوان (زنان) سابق شهر تهران تاسیس شد . پس از گذشت 10سال اولین آموزشگاه عالی مامایی با دوره سه ساله معادل لیسانس بعنوان یکی از شعب مدرسه طب در سال 1308 آغاز بکار کرد . پس از تاسیس دانشگاه تهران در سال 1313 و دانشکده پزشکی آن در سال 1315 بیمارستان زنان به همراه آموزشگاه مامایی آن در سال 1319 ضمیمه دانشکده پزشکی شد از سال 1354 تا زمان انقلاب اسلامی ، دوره های لیسانس مامایی در مراکز اصفهان ، مشهد و دانشگاه شهید بهشتی (ملی سابق) گسترش یافت. در سال های قبل از انقلاب علاوه بر لیسانس مامایی در بعضی از مراکز دوره های کاردانی مامایی و معادل لیسانس پرستاری مامایی وجود داشت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و بازگشایی دانشگاه ها بدنبال انقلاب فرهنگی دوره های کاردانی مامایی و کارشناسی ناپیوسته و سپس کارشناسی پیوسته مامایی در اکثر استان های کشور تاسیس شد . همچنین از سال 1364 کارشناسی ارشد مامایی در دانشگاه تربیت مدرس و از سال 1370 در 8 دانشگاه بزرگ دیگر کشور قرار گردید. مقطع کارشناسی پیوسته و ناپیوسته

در دانشگاه آزاد اسلامی (غیردولتی) نیز موجود است. مقطع کاردانی این رشته، به دلیل عدم نیاز کشور، از سال 1385 تاکنون متوقف شده است.

تاریخچه رشته در دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

دانشکده پرستاری و مامایی در مهر ماه سال 1374 با پذیرش دانشجوی رشته کاردانی مامایی فعالیت آموزشی گروه مامایی خود را آغاز کرد. پذیرش دانشجو در دانشکده از سال 1387 در مقطع کارشناسی پیوسته مامایی می باشد.

در طی سال های 1384-1374، 215 دانشجو در رشته کاردانی مامایی و از سال 1387، 259 دانشجو در مقطع کارشناسی پیوسته مامایی فارغ التحصیل شدند.

معرفی رشته مامایی

رشته مامایی از زیر مجموعه های علوم پزشکی است که در زمینه های مختلفی از جمله مشاوره، آموزش، مراقبت، حمایت، درمانگری و نیز تحقیقات نقش بسزایی دارد. در واقع این رشته به تعلیم و تربیت افراد متعهد در زمینه آموزش و خدمات مامایی که با مهارت های لازم به ارائه خدمات بهداشتی-مامایی جهت تأمین سلامت مادران و کودکان مشغول هستند، می پردازد. نقشی که ماماها در آماده کردن زنان برای زایمان طبیعی ارائه می کنند، باعث می شود که آنها در تمام مراحل بارداری، زایمان و دوره اولیه پس از زایمان حضور اساسی داشته باشند. مسئولیت های یک ماما متنوع است. به عنوان یک مامای واجد شرایط، شما مراقبت های کامل قبل از تولد را انجام می دهید، مراقبت از زنان دارای بارداری پرخطر را شناسایی کرده، ارجاع داده و هماهنگ می کنید و از آنها در حین زایمان پشتیبانی می کنید و به مادران جدید آموزش می دهید که چگونه نوزاد خود را تغذیه و مراقبت کنند. همچنین مشاوره های لازم در زمینه های پیشگیری و ارتقاء سلامت را به

زنان در همه سنین از بلوغ تا باروری و یائسگی ارائه می‌کنید. مامایی حرفه‌ای است که با بارداری، زایمان طبیعی و دوره پس از زایمان در ارتباط است و با سلامت جنسی و تولید مثل زنان در طول زندگی خود، سروکار دارد. یکی از اشتباهات عوام این است که فکر می‌کنند آنچه امروز به نام رشته مامایی معروف است، ادامه‌ی همان مامایی سنتی است. اما باید توجه کرد که مامایی دانشی است که بر مشاهده، آموزش، پیشگیری، تحقیق، تشخیص و درمان استوار شده است. فعالیت متخصصان این رشته از قبل از حاملگی شروع شده و تا پس از زایمان و 6 سالگی کودک ادامه پیدا می‌کند. ماما یا Midwife شخصی است که این رشته آموزشی را گذرانده و توانایی نظارت و مراقبت زن در دوره حاملگی، زایمان و بعد از زایمان و حتی مراقبت از نوزاد را دارد.

رسالت گروه

تربیت ماماها، متخصصان، ماهر، خلاق، کارآمد، مسئولیت‌پذیر و پاسخگو و آگاه به اصول اخلاق حرفه‌ای در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد با گرایش‌های (آموزش مامایی و بهداشت باروری) است، به نحوی که دانش‌آموختگان این رشته بتوانند براساس استانداردهای آموزشی، ارزش‌های اسلامی و ایرانی، اولویت‌های نظام سلامت، اسناد بالادستی و آخرین دستاوردهای ملی و فراملی در راستای اهداف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، در مراکز بهداشتی-درمانی، واحدهای ارائه مشاوره خدمات مامایی، بیمارستان‌ها و سایر مراکز مرتبط، فعالیت‌های موثر و کارآمد را در بالاترین سطح استانداردهای حرفه‌ای ارائه نموده و رضایتمندی مراجعین و مددجویان را تأمین نمایند. رسالت دیگر گروه، انجام تحقیقات و پژوهش‌هایی در جهت شناخت نیازهای آموزشی، بهداشتی و درمانی جامعه، مخصوصاً مادران و کودکان و بدنبال آن‌ها، بازنگری مداوم برنامه‌های آموزشی مامایی در این راستا و نیز بازخورد مناسب جهت بهینه‌سازی سیستم آموزشی کشور، ارتقاء و بهبود کیفیت آموزش و ارزشیابی دانشجویان است. رسالت دیگر این گروه، تربیت دانش‌آموختگان برای تأمین و تکمیل کادر علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی کشور در رشته مامایی است.

دورنما

تربیت دانش آموختگانی توانمند در راستای رفع نیاز های جامعه، با اتکاء به نقش های مراقبتی، آموزشی، پژوهشی، مشاوره ای، تشخیصی، پیشگیری و مدیریتی

هدف کلی

بهبود و ارتقاء کیفیت آموزشی (بالینی و نظری) و پژوهشی

اهداف اختصاصی

- 1- ارزیابی مستمر و شناسایی مداوم نقاط قوت و ضعف فرایند آموزش بالینی در محیط های یادگیری بالینی
- 2- ارزیابی مستمر و شناسایی مداوم نقاط قوت و ضعف فرایند آموزش نظری
- 3- توانمند سازی اساتید گروه مامایی در عرصه پژوهش
- 4- افزایش مهارت پژوهش دانشجویان مامایی
- 5- بسترسازی برای جذب نیروهای کارآمد علمی و تخصصی

هدف کلی : بهبود و ارتقاء کیفیت آموزشی (بالینی و نظری) و پژوهشی دانشجویان مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد مامایی

هدف اختصاصی 1: ارزیابی مستمر و شناسایی مداوم نقاط قوت و ضعف فرایند آموزش بالینی در محیط های یادگیری بالینی

ردیف	شرح فعالیت	مسئول اجرا	زمان شروع	زمان پایان	چگونگی اجرا	نحوه پایش	شاخص پایش یا ارزشیابی
1	انجام بازدیدهای منظم و دوره ای از محیط های آموزش بالینی	معاون آموزشی، مدیرگروه	شروع نیمسال اول 1403	پایان نیمسال اول 1403	طبق برنامه مدون	تکمیل فرم گزارش بازدید از بالین و تحویل به معاون آموزشی دانشکده	مشاهده گزارش بازدیدها
2	بررسی و بازنگری کلیه طرح دوره ها مطابق با فرمت پیشنهادی از سوی دفتر	مسئولین درس و مدیرگروه	شروع نیمسال اول 1403	پایان نیمسال اول 1403	انجام اصلاحات طرح دوره	- دریافت گزارش از مسئولین درس در خصوص اصلاحات انجام شده	مشاهده طرح دوره ها در سایت دانشکده

	توسعه آموزش دانشکده						
	- وجود طرح دوره ها مطابق با فرمت و یکسان در سایت						
بررسی مستندات	ارائه گزارش فعالیت به معاون آموزشی دانشکده	گفتگو با نمایندگان دانشجویان و سایر دانشجویان	پایان نیمسال اول 1403	شروع نیمسال اول 1403	معاون آموزشی، مدیرگروه	شناسایی چالش های آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان	3
بررسی مستندات	ارائه لیست نظرات به معاون آموزشی دانشکده	دریافت نظر دانش آموختگان از طریق ارسال ایمیل یا پرسش در بستر پیام رسان های داخلی	پایان نیمسال اول 1403	شروع نیمسال اول 1403	معاون آموزشی، مدیرگروه و مسئول EDO	شناسایی چالش های آموزش بالینی از دیدگاه دانش آموختگان	4

بررسی مستندات	ارائه صورت جلسات به معاون آموزشی دانشکده	گفتگو با اساتید گروه	پایان نیمسال اول	شروع نیمسال اول 1403	معاون آموزشی، مدیرگروه	شناسایی چالش های آموزش بالینی از دیدگاه اساتید گروه	5
بررسی مستندات	ارائه گزارش فعالیت به معاون آموزشی دانشکده	برگزاری جلسه با بخش ها	پایان نیمسال اول 1403	شروع نیمسال اول 1403	مدیرگروه	شناسایی چالش های آموزش بالینی از دیدگاه مسئولین بخش های مامایی و زایشگاه	6
بررسی مستندات	دریافت گزارش از EDO	ارزشیابی اساتید توسط EDO	پایان نیمسال اول 1403	شروع نیمسال اول 1403	مسئول EDO	ارزشیابی دقیق آموزش بالینی اساتید	7
بررسی مستندات	ارائه گزارش عملکرد به معاون آموزشی دانشکده	هماهنگی با اساتید و معاونت آموزشی	پایان هر نیمسال		مدیر گروه و اعضای گروه	برگزاری آزمون جامع پایان دوره مامایی(فینال)	8

هدف اختصاصی 2: ارزیابی مستمر و شناسایی مداوم نقاط قوت و ضعف فرایند آموزش نظری

ردیف	شرح فعالیت	مسئول اجرا	زمان شروع	زمان پایان	چگونگی اجرا	نحوه پایش	شاخص پایش یا ارزیابی
1	بررسی و بازنگری طرح دوره ها مطابق با فرمت پیشنهادی از سوی دفتر توسعه آموزش دانشکده	مسئولین درس و مدیرگروه	شروع نیمسال اول 1403	پایان نیمسال اول 1403	انجام اصلاحات طرح دوره	- دریافت گزارش از مسئولین درس در خصوص اصلاحات انجام شده - وجود طرح دوره ها مطابق با فرمت و یکسان در سایت	مشاهده طرح دوره ها در سایت دانشکده
2	نظارت دقیق بر اجرای برنامه درسی گروه مامایی	معاون آموزشی، مدیر گروه و مسئول EDO	شروع نیمسال اول 1403	پایان نیمسال اول 1403	چک سامانه مدیریت کلاس	گرفتن گزارشات دوره ای	گرفتن بازخورد از دانشجویان و تطبیق جلسات برگزار شده هر استاد با

میزان واحد محوله							
بررسی مستندات	دریافت گزارش از EDO	ارزشیابی اساتید توسط EDO	پایان نیمسال اول 1403	شروع نیمسال اول 1403	مسئول EDO	ارزشیابی دقیق استاد ارائه دهنده درس	3

هدف اختصاصی 3: توانمند سازی اساتید گروه مامایی در عرصه پژوهش

ردیف	شرح فعالیت	مسئول اجرا	زمان شروع	زمان پایان	چگونگی اجرا	نحوه پایش	شاخص پایش یا ارزشیابی
1	نیاز سنجی اعضای هیأت علمی گروه مامایی	معاون پژوهشی دانشکده، مدیر تحصیلات تکمیلی، مسئول EDO	شروع نیمسال اول 1403	پایان نیمسال اول 1403	دریافت لیستی مکتوب از نیازها از اساتید	بررسی مستندات مربوطه	ارائه بازخورد به اعضای هیئت علمی گروه مامایی پس از جمع نیازهای پژوهشی
2	برگزاری کارگاه ها و دوره های مشخص شده بر اساس نیاز سنجی اعضای هیئت علمی جهت توانمند سازی آنها	معاون پژوهشی دانشکده، مدیر تحصیلات تکمیلی، مسئول EDO	شروع نیمسال اول 1403	پایان نیمسال اول 1408	برگزاری کارگاه ها و دوره ها	بررسی مستندات، نظارت بر اجرای مؤثر و به موقع فعالیت های پیش بینی شده	تعداد کارگاه های برگزار شده و ارزشیابی اثرگذاری آنها با توجه به بازخورد

اعضای هیئت علمی گروه مامایی						در عرصه پژوهش	
هدف اختصاصی 4: افزایش مهارت پژوهش دانشجویان مامایی							
شاخص پایش یا ارزشیابی	نحوه پایش	چگونگی اجرا	زمان پایان	زمان شروع	مسئول اجرا	شرح فعالیت	ردیف
گرفتن بازخورد از دانشجویان درخصوص نیازهای پژوهشی جمع شده	بررسی مستندات مربوطه	دریافت لیست مکتوب از نیازها از دانشجویان	پایان نیمسال دوم 1404	پایان نیمسال اول 1403	معاونت پژوهشی دانشکده و کمیته تحقیقات دانشجویی	نیازسنجی از دانشجویان درمورد کارگاه های مورد نیاز	1
نظرسنجی و دریافت بازخورد از دانشجویان	تعداد کارگاه ها و مستندسازی فعالیت ها	برگزاری کارگاه های پژوهشی	بطور مدون در طی هر سال	پایان نیمسال اول 1403	معاونت پژوهشی دانشکده و کمیته تحقیقات دانشجویی	برگزاری کارگاه های توانمند سازی پژوهشی برای دانشجویان	2
تعداد پروپوزال اتمام یافته	تعداد پروپوزال مصوب	تدوین پروپوزال	پایان نیمسال دوم 1408	پایان نیمسال اول 1403	معاونت پژوهشی دانشکده و کمیته	هدایت دانشجویان جهت ارائه پروپوزال به ویژه با	3

					تحقیقات دانشجویی	راهنمایی اعضاء هیئت علمی با محوریت اولویت های پژوهشی و مشکلات بالینی	
تعداد دانشجویان شرکت کننده در کنگره های ملی و بین المللی	تعداد جلسات	برگزاری جلسات توجیهی جهت معرفی مزایا	پایان نیمسال دوم 1408	پایان نیمسال اول 1403	معاونت پژوهشی دانشکده و کمیته تحقیقات دانشجویی	ارتقاء مشارکت دانشجویان در ارائه مقاله در کنگره های ملی و بین المللی و برگزاری بخش دانشجویی کنگره ها	4
هدف اختصاصی 5: پیگیری جذب هیئت علمی مورد نیاز گروه							
شاخص پایش یا ارزشیابی	نحوه پایش	چگونگی اجرا	زمان پایان	زمان شروع	مسئول اجرا	شرح فعالیت	ردیف
میزان جذب اعضای هیات علمی	تعداد جلسات	برگزاری جلسات	پایان نیمسال اول 1403	شروع نیمسال اول 1403	ریاست دانشکده، معاون آموزشی و مدیر گروه	پیش بینی نیاز به افزایش اعضای هیئت علمی بر اساس چارت سازمانی دانشگاه	1

میزان جذب اعضای هیات علمی	تعداد جلسات	برگزاری جلسات	پایان نیمسال اول 1404	شروع نیمسال اول 1403	معاون آموزشی دانشکده	پیگیری اخذ مجوز لازم جذب اعضای هیئت علمی از وزارت متبوع	2
---------------------------------	----------------	------------------	-----------------------------	----------------------	----------------------------	---	---